

Procedura i schemat postępowania pracownika socjalnego w sytuacji stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka przebywającego pod opieką rodziny.

1

1. Celem interwencyjnego zabezpieczenia dziecka/i jest zapobieżenie negatywnym skutkom wynikającym ze stwierdzonego stanu zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przebywającego w rodzinie.
2. Zakres stosowania: pomoc społeczna, Policja, służba zdrowia, Sąd Rodzinny.
3. Określenia i definicje:

Zagrożenie życia lub zdrowia dziecka to takie działania ze strony dorosłego opiekuna lub rodzica, które wywołują widoczne urazy i cierpienie, skrajne zaniedbanie, brak opieki lub sprawowanie jej w stanie, który wskazuje na nadużycie alkoholu lub wszelkich środków psychoaktywnych. Przemoc w rodzinie—należy przez to rozumieć jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (członków rodziny) w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

4. Zasady postępowania pracownika socjalnego w sytuacji stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka reguluje schemat interwencyjnego postępowania pracownika socjalnego, który stanowi integralną część procedury.
5. Niniejsza procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika socjalnego w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.
6. Pracownik socjalny jest zobowiązany również do interwencji w przypadku powzięcia informacji o fakcie przemocy z innego źródła, np. z informacji innych osób. Może to być również powiadomienie złożone przez policję w godzinach pracy Ośrodka.
7. W przypadku rozpoczęcia interwencji w godzinach pracy Ośrodka pracownik socjalny jest zobowiązany do pozostania w dyspozycji pracodawcy i dokończenia procedury tak długo jak to będzie konieczne do zabezpieczenia zdrowia i życia dziecka/dzieci, którego/ych dotyczy interwencja.
8. Pracownik socjalny powiadamiając sąd opiekuńczy o wyniku interwencji jest zobowiązany do podania numeru telefonu umożliwiającego kontakt z nim również po godzinach urzędowania Ośrodka.

PROCEDURA ODEBRANIA DZIECKA w Ośrodku Pomocy Społecznej w Łądku-Zdroju

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, póź. 553, z późn. zm.), w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej (art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Procedura odebrania dziecka

- I. Ma zastosowanie w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie
- II. Następuje bez wcześniejszego orzeczenia sądu,
- III. Decyzję o odebraniu dziecka podejmowana jest wspólnie przez pracownika socjalnego wspólnie, funkcjonariusza Policji, lekarza (lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką) pracownik socjalny ma prawo odebrać dziecko z rodziny w sytuacji gdy wykonuje swoje obowiązki służbowe tj. w godzinach swojej pracy

Główne zasady postępowania w ramach procedury

Pracownik socjalny ma **obowiązek** niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin

powiadomić Sąd opiekuńczy o odebraniu dziecka i miejscu jego umieszczenia

1. **Sąd niezwłocznie** , nie później jednak jak w ciągu 24 **godzin, wydaje orzeczenie** o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej, albo orzeczenie o powrocie dziecka do rodziny,
2. Na odebranie dziecka **przysługuje zażalenie** do sądu opiekuńczego właściwego miejscowo do jego rozpatrzenia. **Zażalenie może być wniesione za pośrednictwem pracownika socjalnego lub funkcjonariusza policji** , którzy dokonali odebrania dziecka. O prawie do złożenia *zażalenia*, wraz ze wskazaniem sądu opiekuńczego właściwego miejscowo do jego rozpatrzenia, pracownik socjalny lub funkcjonariusz Policji poucza rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka. Pouczenie to należy wręczyć na piśmie.

Obowiązki poszczególnych osób,uczestniczących w procedurze odebrania dziecka :

a) PRACOWNIK SOCJALNY przed odebraniem:

- wezwanie policji i lekarza (lub ratownika medycznego, pielęgniarki),
- przedstawienie sytuacji,
- podjęcie wspólnie z policjantem, lekarzem (lub ratownikiem medycznym, pielęgniarką) decyzji o odebraniu dziecka,

w trakcie odbierania

- wręczenie rodzicom (opiekunom prawnym lub faktycznym dziecka) - na piśmie, pouczenia o

prawie do złożenia zażalenia wraz ze wskazaniem sądu opiekuńczego właściwego miejscowo do jego rozpatrzenia. W sytuacji, gdy jest to niemożliwe, gdyż rodzice są pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, należałoby rozważyć przesłanie pouczenia pocztą, za poświadczeniem odbioru,

po odebraniu

- umieszczenie dziecka u niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej,
- powiadomienie sądu opiekuńczego - niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo — wychowawczej,
- przyjęcie od rodziców/opiekunów zażalenia na odebranie dziecka. W przypadku wniesienia zażalenia za pośrednictwem pracownika socjalnego, który dokonał odebrania dziecka -niezwłoczne przekazanie *zażalenia* do sądu.

b) POLICJANT przed odebraniem:

- sprawdzenie legitymacji pracownika socjalnego,
- ustalenie tożsamości odbieranego dziecka, rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych, a w razie potrzeby - lekarza lub ratownika medycznego lub pielęgniarki i innych uczestników postępowania, obecnych w miejscu wykonywania czynności,
- zapoznanie się ze wszystkimi Informacjami dotyczącymi dziecka, będącymi w posiadaniu pracownika socjalnego,
- ocena na podstawie informacji i okoliczności faktycznych zastanych na miejscu stopnia zagrożenia życia lub zdrowia dziecka i przedstawienie pracownikowi socjalnemu swojego stanowiska co do zasadności jego odebrania,
- współuczestniczenie z pracownikiem socjalnym, lekarzem (lub ratownikiem medycznym, pielęgniarką) w podjęciu decyzji o odebraniu dziecka,

w trakcie odbierania:

- zapewnienie bezpieczeństwa osobistego dziecku, pracownikowi socjalnemu i innym uczestnikom postępowania,
- w razie potrzeby udzielenie pierwszej pomocy i wezwanie pogotowia ratunkowego,
- wręczenie rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym dziecka pisemnego pouczenia o prawie złożenia do właściwego miejscowo sądu opiekuńczego zażalenia na odebranie dziecka. Policjanci nie robią tego, jeśli rodziców pouczył pracownik socjalny.

po odebraniu:.

- na wniosek pracownika socjalnego udzielenie niezbędnej pomocy przy umieszczeniu

dziecka u innej nie zamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo wychowawczej. Pomoc, o której mowa, będzie polegała w pierwszej kolejności na:

- zapewnieniu bezpieczeństwa osobistego dziecku, pracownikowi socjalnemu i innym uczestnikom postępowania,
- ustaleniu tożsamości osoby najbliższej, uprawnionego członka rodziny zastępczej lub uprawnionego pracownika placówki opiekuńczo wychowawczej, w której umieszczone zostanie dziecko,
- sporządzenie (po zakończeniu czynności) notatki urzędowej z przeprowadzonych czynności zawierającej w szczególności: imię i nazwisko oraz stopień służbowy; określenie daty i miejsca przeprowadzonych czynności; informacje o formie i treści wniosków pracownika socjalnego, na którego wniosek podjęte zostały czynności; imię i nazwisko pracownika socjalnego oraz adres jednostki organizacyjnej pomocy społecznej; imię i nazwisko lekarza lub ratownika medycznego, lub pielęgniarki, którzy uczestniczyli w podjęciu decyzji o odebraniu dziecka z rodziny;
- imię i nazwisko oraz inne dane niezbędne do ustalenia tożsamości odbieranego dziecka, rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych oraz innych uczestników postępowania obecnych w miejscu wykonywania czynności;
- opis wykonanych czynności, w tym informacje o podjętej decyzji, z uwzględnieniem stanowisk poszczególnych uczestników;
- wskazanie osób, którym funkcjonariusz wręczył pisemne pouczenie o prawie do złożenia zażalenia do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka;
- informacje o wniesieniu za pośrednictwem funkcjonariusza Policji zażalenia do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka;
- informację o osobie i miejscu, w którym umieszczono odebrane dziecko, jeśli policjant będzie uczestniczył w tej czynności.

Kopia sporządzonej notatki urzędowej przekazywana jest do sądu opiekuńczego oraz właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.

c) LEKARZ (RATOWNIK MEDYCZNY, PIELEŃNIARKA) przed odebraniem

- zapoznanie się ze wszystkimi informacjami dotyczącymi dziecka, będącymi w posiadaniu pracownika socjalnego,
- określenie stanu zdrowia dziecka, udzielenie pomocy lekarskiej, ocena na podstawie informacji i okoliczności faktycznych zastanych na miejscu stopnia zagrożenia życia lub zdrowia dziecka i przedstawienie pracownikowi socjalnemu swojego stanowiska co do

zasadności jego odebrania,

- współuczestniczenie z pracownikiem socjalnym i policjantem w podjęciu decyzji o odebraniu dziecka,

przed odebraniem, w trakcie odbierania i po odebraniu dziecka

- czuwanie nad stanem zdrowia dziecka

PRZEWÓZ DZIECKA

Przepisy nie regulują wprost sposobu przewozu dziecka po jego odebraniu do miejsca umieszczenia. Należy przyjąć za zasadę, że za kompleksowe zabezpieczenie sytuacji dziecka, odpowiadają trzy służby biorące udział w procedurze odbierania dziecka z rodziny. Pracownik socjalny decyzję o odebraniu dziecka podejmuje wspólnie z policją oraz pracownikiem ochrony zdrowia. Jedna ze wskazanych ustawowo służb będzie dysponowała samochodem służbowym lub wykorzystywanym do celów służbowych (w godzinach pracy ośrodka Pomocy będzie to Straż Miejska). Kwestie techniczne należy więc rozstrzygnąć przy współpracy i wspólnym podejmowaniu decyzji pomiędzy trzema służbami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie uczestniczącymi w zdarzeniu. Zgodnie z art. 39 ust. 3 — 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r. Nr 108 póź. 908 z późn. zm.) w pojeździe samochodowym wyposażonym w pasy bezpieczeństwa dziecko w wieku do 12 lat, nieprzekraczające 150 cm wzrostu, przewozi się w foteliku ochronnym lub innym urządzeniu do przewożenia dzieci, odpowiadającym wadze i wzrostowi dziecka oraz właściwym warunkom technicznym, nie dotyczy to jednak przewozu dziecka taksówką osobową, specjalistycznym środkiem transportu sanitarnego, o którym mowa w art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. Nr 191, póź. 1410, z późn. zm.), lub pojazdem Policji. Jeżeli po uzgodnieniu z pozostałymi służbami, obowiązku przewiezienia dziecka podejmie się pracownik socjalny, to obowiązek ten spoczywa na samorządzie gminnym lub powiatowym jako organie odpowiedzialnym za realizację wszystkich zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W takim przypadku to samorząd gminny lub powiatowy będzie zobowiązany do zorganizowania dowiezienia dziecka do określonego miejsca w celu zabezpieczenia jego sytuacji lub do pokrycia kosztów zorganizowania transportu. Należy także mieć na uwadze, że na żądanie pracownika socjalnego Policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (art. 598 kpc w związku z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). Pomoc udzielona przez Policję może więc polegać na dowiezieniu dziecka do odpowiedniej placówki lub do dalszej rodziny.

DALSZE POSTĘPOWANIE PO ODEBRANIU DZIECKA (SĄD, ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY)

Rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym przysługuje zażalenie do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka. O prawie do złożenia zażalenia, wraz ze wskazaniem sądu opiekuńczego właściwego miejscowo do jego rozpatrzenia, pracownik socjalny lub funkcjonariusz Policji poucza rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka. Pouczenie to należy wręczyć na piśmie.

W zażaleniu można domagać się zbadania zasadności i legalności odebrania dziecka oraz prawidłowości jego dokonania. Zażalenie może być wniesione za pośrednictwem pracownika socjalnego lub funkcjonariusza Policji, którzy dokonali odebrania dziecka. W takim przypadku zażalenie podlega niezwłocznemu przekazaniu do sądu opiekuńczego.

Sąd rozpatruje zażalenie niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin.

W razie uznania bezzasadności lub nielegalności odebrania dziecka sąd zarządza natychmiastowe przekazanie dziecka rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym, od których dziecko zostało odebrane. W przypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości odebrania dziecka sąd zawiadamia o tym przełożonych osób, które dokonały odebrania.

Jeżeli umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej nastąpiło w trybie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie sąd niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin, wydaje orzeczenie o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej, albo orzeczenie o powrocie dziecka do rodziny.

Jeżeli rodzina, w której miało miejsce odebranie dziecka nie była objęta procedurą „Niebieskie Karty”, należy wypełnić druk „Niebieska Karta — A” i przekazać go przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Jeżeli procedura „Niebieskie Karty” była wcześniej wszczęta, należy ją kontynuować.

Procedury postępowania Policji określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. nr 81, póź. 448 z 18 kwietnia 2011 r.).